

'Onder de grond heerst het wilde westen'

Eind 2012 presenteerden 14 bestuurders van provincies, gemeenten en waterschappen de 'Bestuurdersagenda voor de ondergrond van Nederland'. Een van hen is Isabelle Diks, wethouder in Leeuwarden. Een gesprek over wildwest-taferelen, over een nieuwe NAM en over de wisselwerking tussen het Rijk en de lagere overheden.

Door: David Redeker

Over de auteur:

David Redeker is freelance journalist en heeft op verzoek van het Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant dit interview afgenomen.

Onderaan de bestuurdersagenda staat dat de bestuurders informeel en op persoonlijke titel hebben getekend. Hoe zit dat? En zijn jullie allemaal groen en links?

'Er zitten mede-wethouders bij, gedeputeerden van provincies en dijkgrafen. We komen uit het hele land en zijn zeker niet allemaal links. We zijn gegrepen door het onderwerp bodem en hebben daarin expertise en kennis. We vinden dat het tijd wordt voor afspraken over het gebruik van de bodem. De termen infor-

'Het Rijk mag van mij veel dwingender zijn in milieuzaken'

meel en persoonlijk staan erbij, omdat we niet uit naam van onze functie spreken. Maar we zijn niet zomaar een praatgroepje. Het ministerie neemt ons serieus en is ook aanwezig bij onze overleggen.'

Van waar komen we en waar gaan we naartoe?

'Kijk, laat ik vooropstellen dat we al ongelooflijk veel werk hebben verzet in de afgelopen dertig jaar. Na het gifschandaal in Lekkerkerk in 1980 is wetgeving over bodemsanering ingevoerd en hebben we in het hele land vervuilde grond gesaneerd. Over een paar jaar zijn de locaties met risico's voor mensen opgeruimd. Ook locaties met verspreidingsrisico's en risico's voor de ecologie zijn aangepakt. Er zijn echter plekken die iets minder urgent zijn, maar die wel in de toekomst moeten worden opgeruimd. Daarvoor is niet echt iets geregeld. Als je de zaken niet borgt, dan staan de gemeenten er door hun vangnetfunctie op een gegeven moment alleen voor. En dat is voor gemeenten te

duur. Ja, het gaat over geld, natuurlijk. Maar het gaat ook over regels, over wie wat doet en wie waarvoor verantwoordelijk is.'

Hoe stelt u zich dat voor? Wat moet het Rijk doen en wat de lagere overheden rond bodemgebied?

'Dit gaat verder dan bodemsanering en heeft te maken met alle aspecten van de bodem: wat mij betreft zet het Rijk de lijnen uit en ligt de uitvoering bij de gemeenten, provincies en waterschappen.'

Dus: Rijk geef maar geld, wij regelen het wel verder? Lekker makkelijk.

'Nou, zo gaat het bijvoorbeeld ook rond jeugdzorg en kunst. Heel belangrijk is dat je goede afspraken maakt. Het Rijk mag van mij bijvoorbeeld veel dwingender zijn in milieuzaken. Ik kan me ook voorstellen dat er een trapsgewijze verantwoordelijkheid komt. Bijvoorbeeld dat de ondiepe bodem een zaak is van gemeenten en dat de verantwoording voor de ultradiepe bodem bij het Rijk ligt. Of dat gekeken wordt naar de schaalgrootte van de activiteit, de effecten en toepassingsmogelijkheden. Denk in ieder geval nooit "het komt wel goed". Regel de zaken.'

Zijn de zaken rond de bodem dan niet goed geregeld?

'Inderdaad. Ik zie dat er heel veel geëxperimenteerd wordt met de bodem. We stoppen kabels en buizen in de grond, boren voor warmtekoude-opslag, we denken na over geothermie. Bovengronds hebben we alles tot op de halve meter nauwkeurig vastgelegd en geordend, maar in de bodem is het net het wilde westen. Je steekt een spade in de grond en je zoekt het maar uit. Bij ons in de zogeheten kantorenhook ging het ene na het andere bedrijf aan de slag om warmtekoude-opslag aan te leggen. Op een gegeven moment gaan dan de koude bronnen en de warme bronnen met elkaar mengen en dat wil je natuurlijk niet. Pionieren is goed en noodzakelijk, maar op een gegeven moment moet je besluiten dat de pioniersfase voorbij is en dat het tijd wordt voor regulering.'

Wat doet u zelf aan de wildwest-situatie?

'Wij hebben nu in overleg met de provincie Fryslân een masterplan opgesteld waarin we warme gebieden scheiden van koude gebieden. Het plan bevat een juridisch kader. Voortaan kunnen we dus met argumenten onderbouwd een vergunning voor warmtekoude-opslag laten aansluiten bij wat we willen, wat er eventueel al is én ruimte laten voor toekomstige partijen.'

Terug naar het land. Betekent een nieuwe regering goed nieuws voor de bodem?

'Het regeerakkoord heeft het over nieuwe energiebronnen zoals geothermie, maar bodemsanering wordt niet speciaal genoemd. Dat is aan de ene kant een goed teken, want tot 2015 is het geld voor saneringen geborgd. Maar aan de andere kant is het wel zorgwekkend, want voor de periode vanaf 2015 hebben we niks geregeld. De groep ondertekenaars van de bestuurdersagenda vindt dat er ook voor de periode vanaf 2015 financieel wat geregeld moet worden. Wat bijvoorbeeld als we, zeg in 2028, met een stuk vervuilde grond aan de slag willen? Wie gaat dan de sanering betalen?'

'Ik zie dat er heel veel geëxperimenteerd wordt met de bodem'

De bestuurdersagenda heeft het over 'een batenpotentieel van 29 miljard euro'. Wat is dat?

'We willen laten zien dat de bodem niet alleen maar geld kost, maar ook veel kan opleveren. De schattingen lopen nu nog erg uiteen, maar als je met geothermie aan de slag gaat, kan dat miljarden euro's opleveren. Ik zou heel graag willen dat de zaken eens goed doorgerekend worden in een business case. Want je kunt bijvoorbeeld wel zeggen dat geothermie 5 miljard euro kost en dat je dat geld niet hebt. Maar als de baten 30 miljard euro zijn, dan valt die 5 miljard wel mee. Maar nogmaals, het is wel zaak dat we de boel vooraf goed doorrekenen.'

Isabelle Diks

Naam: Lillian Isabella Diks
Geboren: 25 juli 1965, Heerlen
Functie: Wethouder in Leeuwarden
Partij: PAL/GroenLinks

Politieke functies

1994 - 2002: Gemeenteraadslid in Apeldoorn
2003 - 2006: Lid Provinciale Staten Gelderland
2008: Lid Tweede Kamer (tijdens verlof Mariko Peters)
2008 - heden: Wethouder in Leeuwarden (duurzame ontwikkeling, volkshuisvesting, woon- en leefomgeving, cultuur, recreatie en toerisme, vastgoed)

Bestuurdersagenda in 10 punten

In oktober 2012 presenteerden 14 bestuurders van provincies, gemeenten en waterschappen de 'Bestuurdersagenda voor de ondergrond van Nederland'. Het plan van 10 punten moet de opmaat vormen voor een duurzaam gebruik van de bodem. De 10 punten in vogelvlucht.

1. Cluster beleid voor grond en water.
2. Zorg voor lokaal maatwerk.
3. Wijs bijzondere gebieden aan.
4. Betrek markt en maatschappij.
5. Ontwerp beleid voor energiewinning.
6. Investeer ook na 2015.
7. Wees soms pragmatisch.
8. Zoek nieuwe manieren van financieren.
9. Ontwikkel expertise.
10. Betrek decentrale overheden.

ISABELLE DIKS

En hoe zit dat met de nieuwe NAM?

'Ik heb wel eens geroepen dat ik voor een nieuwe NAM ben. Een Nederlandse Aardwarmte Maatschappij. Kijk, van wie is die warmte die in de bodem zit? Is het van de pijpslager? Of is het

'We willen met de bestuurdersagenda laten zien dat de bodem niet alleen maar geld kost, maar ook veel kan opleveren'

eigenlijk een vorm van historisch erfgoed en is het van ons allemaal? Je kunt net als in het wilde westen individuele goudzoekers hun geluk laten beproeven. Of je kunt een consortium oprichten dat onze aardwarmte gaat exploiteren.'

Op welke reactie hoopt u van uw collega-bestuurders?

'Ik hoop positief. We hebben onze agenda niet voor niks 'schatgraven in de ondergrond' genoemd. Rijkdommen genoeg in de bodem. Laten we daarom nu de zaken goed op orde brengen, zodat we niet over 10 jaar denken: 'Hadden we dat toen maar goed geregeld.' Wij moeten toch met al onze expertise in staat zijn om de ondergrond goed te organiseren?'

Een link naar de bestuurdersagenda staat op: www.bodemconvenant.nl

De bestuurdersagenda is tot stand gekomen mede op initiatief van Gerd de Kruif, programmadirecteur Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant.